

# Welvaartschauvinisme in het licht van etnische diversiteit: Een vignetexperiment in gemengde en homogene buurten over de verdienste van uitkeringsgerechtigden met en zonder migratieachtergrond

Authors	van der Meer,Tom;Reeskens,Tim
Published in	Mens en Maatschappij
DOI	<a href="https://doi.org/10.5117/MEM2022.4.008.MEER">10.5117/MEM2022.4.008.MEER</a>
Publication Date	2022
Document Version	publishersversion
Link	<a href="https://research.tilburguniversity.edu/en/publications/223505e6-86eb-4de2-8fc8-e45a053f2503">https://research.tilburguniversity.edu/en/publications/223505e6-86eb-4de2-8fc8-e45a053f2503</a>
Citation	van der Meer , T & Reeskens , T 2022 , ' Welvaartschauvinisme in het licht van etnische diversiteit : Een vignetexperiment in gemengde en homogene buurten over de verdienste van uitkeringsgerechtigden met en zonder migratieachtergrond ' , Mens en Maatschappij , vol. 97 , no. 4 , pp. 460-464 . <a href="https://doi.org/10.5117/MEM2022.4.008.MEER">https://doi.org/10.5117/MEM2022.4.008.MEER</a>
Download Date	2025-02-09 21:22:56
Rights	<p>General rights</p> <p>Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.</li> <li>- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain</li> <li>- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal"</li> </ul> <p>Take down policy</p> <p>If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.</p>

## Welvaartschauvinisme in het licht van etnische diversiteit

*Een vignetteexperiment in gemengde en homogene buurten over de verdienste van uitkeringsgerechtigden met en zonder migratieachtergrond*

Tom van der Meer & Tim Reeskens

Oorspronkelijk artikel: Van der Meer, T.W.G. & T. Reeskens (2021) Welfare chauvinism in the face of ethnic diversity: A vignette experiment across diverse and homogenous neighbourhoods on the perceived deservingness of native and foreign-born welfare claimants. *European Sociological Review* 37(1), 89–103.

### Inleiding

Het *'Progressieve Dilemma'* of *'New Liberal Dilemma'* (zie Goodhart, 2004 en Reeskens & van Oorschoot, 2012) luidt dat een inclusieve verzorgingsstaat zou botsen met een migratiebeleid dat geen grenzen stelt aan de instroom. Een belangrijk argument in dit dilemma is dat een hoge instroom van migranten de maatschappelijke steun voor een ruimhartige verzorgingsstaat zou ondermijnen. Inderdaad bestaat op het macro-niveau veel bewijs voor deze afweging. Zo concludeert de meta-analyse van Stichnoth and Van der Straeten (2013, p. 366): *"if the probability that two people drawn at random from the population will belong to two different racial groups increases by one percentage point, the share of social spending over GDP is estimated to be lower by 7.5 percentage points."*

Voor dit progressieve dilemma bestaan twee theoretische verklaringen op het micro-niveau (Levrau & Loobuyck, 2010). Aan de ene kant zou het moeilijker zijn om solidariteit op te brengen met uitkeringsgerechtigden met een andere (etnische) identiteit. In die verklaring leiden immigratie en diversiteit tot welvaartschauvinisme: een verhoogde solidariteit met de ingroep maar niet met de uitgroep. Aan de andere kant zou het leven in een gemengde samenleving solidariteit generiek moeilijker maken, een stelling die met name in navolging van Putnam (2007) veel aandacht kreeg – zijn *'constrict theory'* veronderstelt dat diversiteit niet enkel solidariteit met de uitgroep ondermijnt, maar ook nefast is voor solidariteit met de eigen ingroep.

Toch heeft de wetenschappelijke literatuur geen hard bewijs kunnen leveren voor de tweede verklaring. Een van de redenen hiervoor zijn de beperkingen in onderzoeksofzet. Observatieel (survey-)onderzoek heeft solidariteit met de eigen ingroep niet voldoende weten te onderscheiden met solidariteit met de outgroup. Vignetexperimenten daarentegen tonen weliswaar het bestaan aan van welvaartschauvinisme, maar hebben dit niet in verband gebracht met de diversiteit van de leefomgeving. Tot slot hebben experimenten die gebruik maken van (gecomputeriseerde) spellen tonen wel het effect van diversiteit in een abstracte setting, maar kunnen niet vanzelfsprekend worden geëxtrapoleerd naar opvattingen over de verzorgingsstaat. Ons artikel beoogde verschillende methodologische benaderingen te combineren, door contextuele data te koppelen aan een vignette-experiment.

## Onderzoeksofzet

Een strenge toets van de mechanismes vraagt om experimentele data (naar de steun voor uitkeringen aan mensen met en zonder migratie-achtergrond), verrijkt met data over de leefomgeving van de participanten in die leefomgeving. Daartoe hebben wij in samenwerking met het EenVandaag Opiniepanel in maart 2014 een experiment opgezet onder tienduizenden panelleden. In dat experiment legden wij de participanten een willekeurige tekst voor over een fictieve potentiële uitkeringsgerechtigde, met daarna de vraag in welke mate dit fictieve personage volgens de participant een uitkering zou moeten ontvangen. Het fictieve personage betrof een recent werkeloos geworden mannelijke tegelzetter, opgebouwd uit negen aanvullende variabele eigenschappen (in 3672 unieke mogelijke combinaties). Drie van die eigenschappen verwezen naar migratieachtergrond: geboorteland (Nederland, Suriname, Kosovo, Marokko, Afghanistan), verblijfsduur in Nederland, en reden voor migratie (beide alleen onder de fictieve migranten). We combineerden deze drie maten om vijf groepen te onderscheiden: Nederlanders zonder migratieachtergrond, politieke vluchtelingen die 5 dan wel 12 jaar geleden arriveerden, en economische migranten die 5 dan wel 12 jaar geleden arriveerden. Het onderscheid tussen politieke vluchtelingen en economische migranten is theoretisch relevant, aangezien dit gerelateerd is aan de reden van migratie: onder controle van de migrant (economische migrant) of buiten de controle ervan (politieke vluchteling). Ook de lengte van verblijf is theoretisch relevant, aangezien dit een indicator kan zijn van integratie.

Deze experimentele gegevens verrijkten we op (viercijferig) postcode-niveau met registerdata van het CBS over de samenstelling van de buurt:

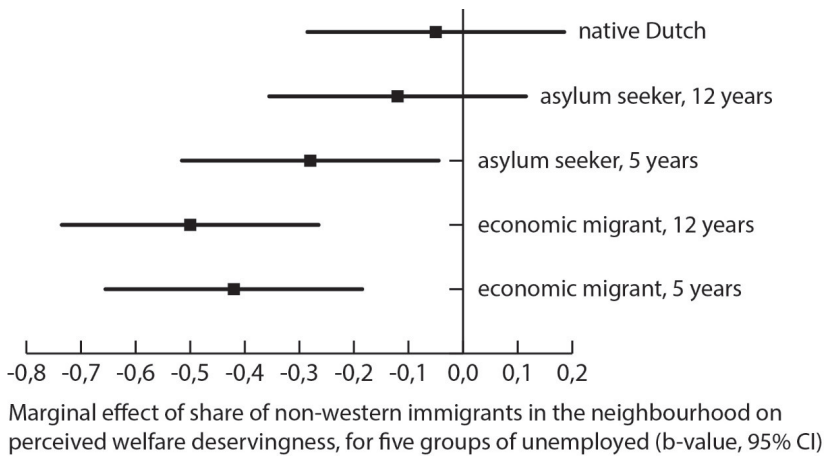
het percentage inwoners met een niet-westerse migratieachtergrond, het gemiddelde inkomen, en het aandeel werklozen. In Nederland komen die postcodegebieden veelal overeen met maatschappelijk relevante contexten.

Uiteindelijk bestond ons databestand uit drie niveaus van analyse: het vignet, de respondent, en de buurt van de respondent. De willekeurig samengestelde vignetten zijn willekeurig verdeeld over respondenten (en dus ook hun buurten). Samen met de steekproefgrootte maakte dat het mogelijk om vergelijkingen te maken tussen respondenten (wat de analyse minder vatbaar maakt voor sociaal wenselijkheid, rationalisaties, en ijkpunten). De 23.015 respondenten zijn genest in 3.172 buurten. We modelleerden deze clustering via lineaire multiniveau onderzoek in MLWin 3.0. De analysemodellen bevatten relevante controlevariabele voor elk van de drie analyseniveaus, en zijn getoetst op hun robuustheid tegen verschillende rivaliserende theoretische verklaringen en methodologische keuzes.

## Belangrijkste bevindingen

De uitkomsten van ons onderzoek tonen aan dat etnische diversiteit van de buurt een substantiële invloed heeft op welvaartschauvinisme (zie Figuur 1). In etnisch gemengde buurten gunnen mensen zonder migratieachtergrond minder ruimhartig een uitkering aan economische migranten. Er is echter geen verband tussen de etnische samenstelling van de buurt en solidariteit met de ingroep (zonder migratieachtergrond) of met politieke vluchtelingen. Zodoende is het welvaartschauvinisme groter in etnisch diverse buurten. Geen van de drie dominante theorieën in de literatuur – conflict, contact, en *constrict* – biedt een volledige verklaring voor deze bevindingen. Van de drie heeft conflicttheorie echter de beste kaarten, als we aannemen dat met name economische migranten gevoelens van (economische in plaats van identitaire) dreiging creëren.

Tegelijk is het buurteffect heel specifiek. Aan de ene kant heeft de etnische samenstelling van de buurt alleen invloed op het verband tussen migratieachtergrond en solidariteit. De etnische samenstelling heeft geen effect op het verband tussen solidariteit en andere criteria (zoals werkloosheidsgeschiedenis of reciprociteit). Aan de andere kant heeft de economische samenstelling van de buurt alleen invloed op het verband tussen solidariteit en economische criteria, en niet op het verband tussen solidariteit en migratieachtergrond.



Figuur 1. De marginale effecten van het aandeel niet-westerse migranten in de buurt op de solidariteit met resp. Nederlanders zonder migratieachtergrond, asielzoekers die resp. 12 en 5 jaar in Nederland wonen, en economische migranten die resp. 12 en 5 jaar in Nederland wonen.

## Implicaties

De nadruk in ons onderzoek op economische hulpbronnen en de implicatie van de schaarste ervan kan een verklaring bieden waarom diversiteit wel de solidariteit met economische migranten schaadt maar niet met politieke vluchtelingen. Omdat aan arbeidsmigratie een groter element van controle vooraf gaat (politieke vluchtelingen worden in feite gedwongen het land van oorsprong te verlaten, terwijl economische migranten gemotiveerd worden door betere economische omstandigheden), kan dat eerder gevoelens van dreiging (van de ingroep) creëren, en daarmee welvaartschauvinisme stimuleren.

Zo heeft dit onderzoek twee belangrijke implicaties. Ten eerste tonen we aan dat welvaartschauvinisme bestaat, en reëel samenhangt met de diversiteit van de leefomgeving. Ten tweede suggereren onze bevindingen dat mensen zonder migratieachtergrond in de etnisch meest diverse omgeving gevoeliger zullen zijn voor dreigende frames waarin asielzoekers worden gelijkgesteld aan gelukszoekers, zoals deze tijdens achtereenvolgende vluchtelingencrises te horen zijn geweest.

## Literatuur

Goodhart, D. (2004). *'Too Diverse?'*, *Prospect*. <https://www.prospectmagazine.co.uk/essays/too-diverse-david-goodhart-multiculturalism-britain-immigration-globalisation>. [Toegang op 1 september 2022].

Levrau, F. & Loobuyck, P. (2010). Mogen we nog multicultureel denken? Over diversiteit, sociale cohesie en de integratie-erkenningparadox, *Ethische Perspectieven*, 20(2), 185-199.

Putnam, R. (2007). E Pluribus Unum : Diversity and Community in the Twenty-First Century. *Scandinavian Political Studies*, 30(2), 137-174

Reeskens, T. & van Oorschot, W. (2012). Disentangling the 'New Liberal Dilemma': On the relation between general welfare redistribution preferences and welfare chauvinism. *International Journal of Comparative Sociology*, 53(2), 120-139

Stichnoth, H. and Van der Straeten, K. (2013). Ethnic diversity, Public Spending and Individual Support for the Welfare State: A review of the empirical literature, *Journal of Economic Surveys*, 27(2), 364-389.